

Mgr. Bc. Marie Linková: Možnosti rozvoje dílčích funkcí u dětí se sociálním znevýhodněním v mladším školním věku. Diplomová práce. Posudek vedoucí práce.

Studentka **Marie Linková** se ve své práci rozhodla převážně kvalitativně prozkoumat situaci a možnosti rozvoje dílčích funkcí u dětí se sociálním znevýhodněním v mladším školním věku.

V teoretické části práce je představen fenomén sociálního znevýhodnění a vliv tohoto znevýhodnění na dítě, dále je představena charakteristika dítěte mladšího školního věku, vývojové úkoly, které by v tomto věku mělo dítě zvládnout. Prezentován je koncept dílčích funkcí a jejich deficitů, možnosti nápravy deficitů dílčích funkcí a rozvoje těchto funkcí. Pojednáno je o specifických poruchách učení a chování, i o zásadách nápravy těchto poruch. Teoreticky jsou představeny vybrané možnosti podpory dětí se sociálním znevýhodněním v mladším školním věku a jejich rodin.

Téma je originální a postaveno na dobrých základech. Zdá se, že bylo dobře promyšleno, studentka se orientuje v dané problematice, využila svou ojedinělou možnost kontaktu s respondenty, nastudovala relevantní českou a zahraniční literaturu. Teorie je plastická, není pouhou kompilací, zdroje jsou komparovány. Autorka postihla všechna témata, kterým se později věnovala a k nimž se vztahovala. Teoretická část je úměrná formátu práce a prezentovaná fakta jsou relevantní tématu práce.

V praktické části pak leží podstata studie. Marie Linková vhodně zvolila formu kvalitativního šetření a polostrukturovaných rozhovorů (doplňených o pozorování a analýzu produktů) se 6 rodiči z 6 rodin se sociálním znevýhodněním. Při analýze odpovědí využila kvalitativní metodologii, vycházela ze zakotvené teorie Strausse, Corbinové. V empirické části jsou prezentována a interpretována data získaná z rozhovorů, následně jsou analyzována. **Metodologie je dobře zvládnuta teoreticky i prakticky.** Formulace 1 hlavní a následně 4 výzkumných otázek se mi jeví jako logická. Výzkumné otázky byly formulovány od počátku zcela konkrétně a přehledně a ve stejném duchu se nesly odpovědi na ně. **Text je dobře členěn.**

Marie Linková hledá ve své diplomové práci odpovědi na tyto výzkumné otázky:

Hlavní výzkumná otázka je: Jaká je situace dětí se sociálním znevýhodněním v mladším školním věku v kontextu možností rozvoje jejich dílčích funkcí?

Specifickými otázkami pak jsou:

1. Jak rodič vnímá sama sebe v procesu vzdělávání svého dítěte/svých dětí?
2. Jakým způsobem probíhá příprava na výuku v přirozeném prostředí dítěte?
3. Jaké zdroje podpory využívají rodiny v procesu vzdělávání svého dítěte/děti ?
4. Jakým způsobem tráví dítě/děti a jejich rodiny volný čas?

Získáváme informace o vzdělávací minulosti rodiče, a to, jak vnímá vzdělávání svého dítěte – převážně jako zdroj problémů. Sledujeme místo i postupy při domácí přípravě a jsme překvapeni, že rodič je zejména správcem pomůcek a dítě by podle rodičů mělo nést celou zodpovědnost za školní přípravu. Zajímavé je také, co si respondenti pod touto přípravou představují. Jako klíčové se projevilo vyčerpání rodičů dětí se sociálním znevýhodněním a přenášení zodpovědnosti za vzdělávací proces na dítě. „*Vzdělávací proces dětí z rodin výzkumného souboru je respondentkami vnímán jako*

problematický. Zdrojem problematičnosti, obtížnosti, vzdělávání dítěte je pro respondentky dítě samé. Dítě, které je nepozorné, dítě, které lže, které se málo snaží, které je v pubertě. Dítě je zodpovědné za svůj vzdělávací proces, dítě, kdyby se snažilo, by mělo lepší výsledky, lépe by školu zvládalo. Rodič je v komunikaci a interakci se školou pasivní, možná právě proto, že za toho, kdo je za vzdělávání zodpovědný, považuje dítě.“(cit.s.71) I na základě kapitoly O čem se mlčí pak vzniká centrální kategorie Vyčerpaný rodič.

V závěru práce jsou nastíněna praktická doporučení pro práci s rodinami s dětmi v souvislosti se vzděláváním dětí se sociálním znevýhodněním a možnostmi jejich rozvoje. **Práce má tedy i praktický dopad / využití.**

Analytické postupy použité v praktické části jsou adekvátní a přiměřeně hluboké. Je možné konstatovat, že obsahově je práce vyspělá a svědčí o precizní analytické práci studentky.

V diskusi jsou pak zvažovány limity práce i možnosti dalších šetření. Základní výsledky jsou konfrontovány s literaturou, legislativní normou a zejména se šetřením organizace Člověk v tísní, o.p.s., např. cit. „*Shodně s Člověkem v tísní, o.p.s. (2013) výzkumné šetření v této práci poukázalo na to, že sociální znevýhodnění nemusí souviset s odlišnou etnicitou (v kontextu ČR tedy především s lidmi, kteří jsou majoritní společností označováni jako Romové), ale v těchto konkrétních případech především s nízkým socio-kulturním postavením rodin (Kolektiv autorů, 2011), tedy i nedostatečnou podporou ve vzdělávání.“* V diskusi se téma uzavírá a sebepotvrzuje, zároveň však se ještě posouvá k výraznému apelu, že je třeba věnovat se tomuto aktuálnímu tématu a nahlížet je z nové perspektivy.

Vše je eticky ošetřeno a dobře reflektováno, formálně je diplomová práce ucelená, rozsah zpracovaného materiálu je úměrný typu práce, literatura je dostačující a poctivě citována.

Možné otázky pro obhajobu:

Zažila jste nějaké výzkumné překvapení? Zdá se, že mnohé popsané jevy jste na základě literatury očekávala, ale je něco, co vyplynulo z rozhovorů a co Vás překvapilo?

Kdybyste na základě Vašeho výzkumu měla navrhnout doporučení pro začínající pracovníky vstupující do těchto rodin v pěti bodech, co byste jim doporučila pro dobrou spolupráci?

V Praze 30.8.2015

PhDr. Mgr. Veronika Pavlas Martanová Ph.D.